

SÅDAN BRUGES EGEN UDSÆD AF VINTERSÆD

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Produktion af egen udsæd kræver omhyggelighed. Brug ikke ubejdset udsæd uden en forudgående rensning og analyse af udsæden. Du skal indbetale forædlerafgift, og du må kun bruge korn fra egen bedrift som udsæd.

Indhold

- [Produktion af egen udsæd](#)
- [Bejdsebehovsanalyser](#)
- [Mobile bejdseanlæg](#)
- [Bejdsemidler](#)
- [Bejdsning af vinterhvede](#)
- [Bejdsning af tritcale og vinterrug](#)
- [Bejdsning af vinterbyg](#)
- [Forsøg med bejdsning af sund hvedeudsæd](#)
- [Angreb af goldfodsyge](#)

PRODUKTION AF EGEN UDSÆD

Få altid prisen oplyst ved bestilling af certificeret udsæd, således at du kan sammenligne prisniveauet på de udbudte sorter og sikre dig, at udsæden ikke bliver for dyr. En merpris ved køb af certificeret udsæd i forhold til kornprisen på mellem 140 og 160 kr. pr. hkg er et fornuftigt niveau, i hvert fald for de mest gængse sorter. Med dette prisniveau bør du nøje overveje, om du kan opnå økonomi i at producere din udsæd selv. Rensning og bejdsning på et mobilt anlæg koster til sammenligning mellem 35 og 80 kr. pr. hkg, afhængig af bejdsebehov og den mængde udsæd, der skal produceres. Hertil kommer din egen arbejds løn, analyser og den forædlerafgift, der SKAL betales til sortsejeren. Beparelsen kan derfor vise sig at være begrænset. I de

tilfælde, hvor den certificerede udsæd ikke leveres rettidigt eller i den rigtige kvalitet, øges fordelene ved at producere udsæden selv.

Det er ikke tilladt at benytte egen udsæd af hybrider og syntetiske sorter. Hybrider markedsføres i vinterraps, vinterrug, vinterbyg og i mindre grad vinterhvede. Der findes enkelte syntetiske sorter af vinterrug. Oplysninger om sortstypen kan findes på www.sortinfo.dk.

Når der bruges egen udsæd, er det væsentligt at planlægge avlen i god tid. Find gerne to eller flere sorter, som ser ud til at være interessante. Køb udsæd til et mindre areal, og opformér din egen udsæd i et område, hvor der ikke er nævneværdige problemer med ukrudt.

Det er meget vigtigt at være omhyggelig i forbindelse med høst, tørring og lagring af korn til egen udsæd, så spireevnen bevarer.

Til top

Hvis andelen af ukrudtsfrø samt skadede og uudviklede kerner er for stor, skal kornet renses på lageret. Også udsædens kernestørrelse har betydning. Landsforsøg i 2008 viste merudbytter på 3-5 hkg pr. ha i vinterhvede, hvor der var sået kerner over 2,8 mm (tusindkornsvægt = 42) i forhold til, hvor der var sået både urensset udsæd (tusindkornsvægt = 33) og kerner mellem 2,5 og 2,8 mm (tusindkornsvægt = 35). Du bør derfor rense kornet, hvis det indeholder mange små kerner. Husk, at hvis andelen af små/uudviklede eller knækkede kerner er stor, kan du hurtigt sætte den potentielle gevinst ved hjemmeavlet såsæd til igen – og endda mere til, hvis kvaliteten af din udsæd ikke er i orden. Omvendt er det selvfølgelig også muligt selv at lave udsæd med store kerner, der kvalitetsmæssigt er helt på niveau med den certificerede udsæd. Men det kræver som nævnt, at du er omhyggelig med det.

Du bør kun opformere din egen såsæd i et område, hvor der ikke er nævneværdige problemer med ukrudt. Spildplanter skal ligeledes undgås. Egen udsæd bør således ikke produceres i foragre og skel. I marker eller områder, hvor der er anvendt glyphosatmidler til kvikbekæmpelse inden høst af kornet, er der en risiko for, at spireevnen har taget skade. Risikoen er størst, hvor glyphosatmidlet er udsprøjtet relativt tidligt.

Når du bruger hjemmeavlet udsæd, SKAL du betale forædlerafgift til sortsejeren. Forædlerafgiften er med til at betale udviklingen af fremtidens sorter. Afgiften varierer efter sort og oplysningsskema kan fås på tlf. 3374 6679 eller via www.sortsejere.dk. Via oplysningsskemaet indrapporteres de brugte mængder. Findes den aktuelle sort ikke på listen, kan prisen oplyses af sortsejeren ved henvendelse til denne.

Egen udsæd må kun produceres af korn, der er avlet på bedriften. Egen udsæd må altså IKKE sælges til eller købes hos naboen.

Til top

BEJDSEBEHOVSANALYSER

Kun hvis der foreligger en analyse, der viser ubetydelige angreb af udsædsbårne svampe, kan udsæden bruges ubejdset.

I **bilag 1** ses en oversigt over de vejledende grænser for bejdsebehov. I **bilag 2** er laboratorier, der udfører analyser, samt analysetider og priser vist. Priser på spireanalyser er også angivet. Der skal indsendes en gennemsnitsprøve på 1 kg korn. Vær meget omhyggelig ved prøvetagningen, da en del sygdomme kan være meget uens fordelt i kornet. Såfremt prøven viser, at der er et bejdsebehov, kan bejdsning foretages i de mobile bejdseanlæg, der kører forskellige steder i landet.

[Til top](#)

MOBILE BEJDSEANLÆG

Nedenfor bringes en oversigt over firmaer, som praktiserer rensning og bejdsning af korn i mobile bejdseanlæg.

Kurt Johansen

Alleen 6
Vester Ulslev
4894 Øster Ulslev
Tlf. 5486 5314
Mobil: 3053 1414
Kører med ét anlæg på Lolland og Falster.

Ågård Maskinstation A/S

Kornmarken 15
6040 Egtved
Tlf. 7555 3195
Kører med ét anlæg på Jylland/Fyn

Visti Møller

Gl. Buurholt Hovedgård
Buurholtvej 11
9700 Brønderslev
Tlf. 9645 9199
Kører med flere anlæg til korn over hele landet.

Priserne for rensning, bejdsemiddel og bejdsning varierer efter mængde og tidsforbrug, men ligger i størrelsesordenen 60-80 kr. pr. hkg. Hvis kornet ikke bejdses, men bare skal renses er prisen ca. 30 - 40 kr. pr. hkg lavere. Kornet kommes i storsække eller leveres løst efter bejdsning.

[Til top](#)

BEJDSEMICIDLER

Udsæd af vintersæd er normalt bejdset mod udsædsbårne svampesygdomme, når det købes hos grovvarefirmaerne. Vinterhvede, tritcale og rug er hovedsagelig bejdset med Redigo Pro 170 FS eller Celest Formula M. Vinterbyg er bejdset med imazalilholdige bejdsemidler (forskellige Fungazil-bejdser). I de tidlige generationer eller ved formodet smitte med nøgen bygbrand, anvendes i vinterbyg bejdsemidlet Redigo Pro 170 FS. Se oversigten over bejdsemidler i tabel 1.

Alle bejdser er flydende bejdser, der kræver specielle bejdseanlæg.

Det fremgår, at den mindste pakningsstørrelse er 200 l.

Tabel 1. Bejdsemidler til vintersæd, pakningsstørrelser og doser (priser er ikke oplyst).

	Godkendt i vintersædsarterne	Pakningsstørrelse	Dosis pr. hkg korn	Ca. pris pr. 100 kg korn
Celest Formula M ¹⁾	Vinterhvede, tritcale og vinterrug	1.000 l	200 ml	-
Redigo Pro 170 FS ¹⁾	Vinterhvede, tritcale vinterrug, vinterbyg	1.000 l	50 ml	-
Dividend Formula M ¹⁾	Vinterhvede, tritcale og vinterrug	1.000 l	150-187,5 ml	-
Difend (samme aktivstof som i Dividend Formula M)	Hvede, rug og tritcale	200 l, 1.000 l	150 ml	30 kr
Fungazil A, Fungazil MLF 50	Vinterbyg	200 l og/eller 1.000 l	100	-

1) Må kun benyttes i lukkede industrielle anlæg. Difend må anvendes i lukkede mindre bejdseanlæg.

BEJDSNING AF VINTERHVEDE

I hvede er stinkbrand mest tabsgivende, fordi både udbytte og kvalitet nedsættes. Smitte på udsæden med Fusarium og hvedebrunplet er værst efter fugtige år, hvor der er sket smitte fra de nedre blade til akset. En sen høst grundet hyppig nedbør fremmer også Fusariumangreb. Ved kraftige angreb af disse svampe kan spireevnen også påvirkes.

[Til top](#)

BEJDSNING AF TRITCALE OG VINTERRUG

Tritcale kan i princippet angribes af de samme udsædsbårne svampe som både rug og hvede.

Triticale er dog især modtagelig for Fusarium.

Erfaringerne tyder på, at triticale angribes mindre af stink- og rugstængelbrand. For en sikkerheds skyld bør angrebsgraden dog undersøges for disse svampe også.

BEJDSNING AF VINTERBYG

I vinterbyg er bygstribesygge og nogen bygbrand mest tabsgivende. Ud fra sammenhængen mellem procent angrebne kerner og udbyttetab i sidste kolonne i bilag 1 kan det vurderes, om udsæden kan bruges. Procent angrebne planter med bygstribesygge i marken er altid under det analyserede antal smittede kerner. Jo hurtigere fremspiring, jo færre planter "når" nemlig at blive angrebet. De fleste kerner med smitte af nogen bygbrand vil derimod også vise angreb i marken.

[Til top](#)

Er eksempelvis 2 procent af kernerne angrebet af nogen bygbrand, vil udbyttet nedsættes med 1,5 procent ($2 \times 0,75$ procent). Selv om et udbyttetab på 1,5 procent ikke er voldsomt, vil 2 procent angrebne aks se meget voldsomt ud i marken.

Angrebene af Fusarium er værst efter fugtige år og kan ved kraftige angreb også skade spireevnen.

I konventionel udsæd er C2-generationen ikke bejdset mod nogen bygbrand. Det anbefales dog stadig at få lavet en analyse for nogen bygbrand.

[Til top](#)

FORSØG MED BEJDSNING AF SUND HVEDEUDSÆD

På baggrund af nye forsøg blev den vejlede grænseværdi for bejdsebehov mod spireskadende svampe (Fusarium + hvedebrunplet) nedsat fra 15 til 10 procent angrebne kerner i 2013. Hvis angrebene er under dette niveau, opnås der kun sjældent merudbytter for bejdsning. I 1 ud af 12 Landsforsøg med 4 procent angrebne kerner blev der dog opnået et merudbytte på 6,5 hkg/ha for bejdsning. I nogle af forsøgene er der opnået en højere plantebestand ved bejdsning, men der har ikke været sikre forskelle mellem bejdsemidlerne. Se Oversigt over Landsforsøgene 2015 side 69. Nordic Seed har i 2012-14 udført i alt 10 forsøg med forskellig angrebsgrad på udsæden. I 2 forsøg med 4 procent angrebne kerner er der opnået sikre merudbytter for bejdsning på 4 hkg/ha.

Det er muligt, at der især ved såning under ugunstige forhold (sen såning, mindre godt såbed) kan være en effekt af bejdsning mod jordbåren smitte af spireskadende svampe, og at der under disse betingelser bør anvendes bejdset udsæd.

[Til top](#)

ANGREB AF GOLDFODSYGE

Som i tidligere år kan der købes udsæd af forskellige vinterhvedesorter, der er bejdset med Latitude mod goldfodsyge. Merprisen er ca. 200 kr. pr. hkg for 200 ml Latitude. Latitude-bejdsningen er primært aktuel i 2. og 3. års hvedemarker samt efter flere års korndyrkning, hvor der sås tidligere end omkring den 20.- 25. september. Latitude bekæmper ikke angrebene effektivt, men udsætter angrebene. Ved kraftige angreb ebber effekten hurtigere ud. Se yderligere i [PlanteNyt 2377](#).

Kontakt din lokale rådgivningsvirksomhed, hvis du vil vide mere om dette emne.